

Iran, Imperialismen & Islamismen

af [Hamed Mir-Shah Ghasemi](#), studerer Islam og Arabisk på Aarhus Universitet

Vesten er i de senere år blevet ramt af mange terrorhandlinger såsom 9/11 i 2001, Madridbombningen i 2004 og bombningen d. 7. juli i London i 2005. I Danmark har vi været vidner til Muhammedkrisen, og vi har været vidner til at mange radikaliserede muslimer er rejst til Syrien og Irak for at kæmpe for IS (Islamisk stat), og nu senest har vi haft *Charlie Hebdo*-katastrofen, som har fået mange europæiske lande til at frygte flere terroristiske handlinger fra islamisternes side.

Vi, i Vesten har været vidner til, at nogle helt fredelige muslimer bliver radikaliseret, og i en sådan grad at de er villige til at begå terroristiske handlinger. Man har i flere år forsøgt, at forstå hvad årsagen kan være til den øgede radikalisering blandt muslimer, stillet spørgsmål om, hvorfor islamisterne er imod Vesten og vestlige værdier, såsom demokrati, sekularisme, ytringsfrihed og frihed? Hvad er grundkernen i al det had, vi ser rettet mod Vesten? Er det opstået ud af ingenting eller ligger der noget bag? Og kan det være at denne historiske baggrund stadig er levende.

Det er ikke kun religiøst

Man har betegnet denne form for islamisk terrorisme på mange måder, såsom Islamisk fundamentalisme, islamisk radikalisme, radikal islam, politisk islam, salafisme, wahhabisme, islamisme, islamisk fundamentalisme, jihadistisk islamisme osv. Kært barn har mange navne. Kort sagt, kan den politiske form for Islam beskrives som en religiøst baseret ideologi, som har en totalitaristisk forståelse af religionen Islam, og skal som sådan behandles, ligesom man behandler andre totalitære

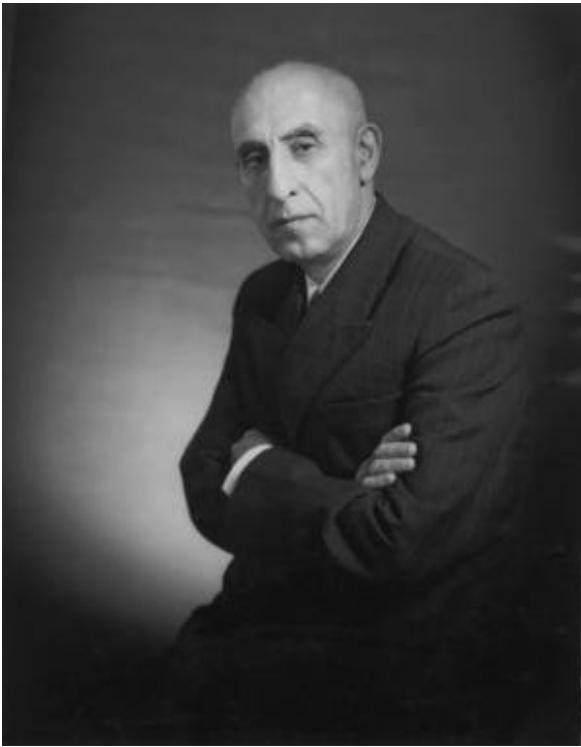
ideologier som bl.a. Nazisme og Fascisme. Forskellen er blot at Islamisme er en religiøst baseret ideologi. Målet for denne ideologi er at erobre hele verden med alle midler, og etablere et Kalifat, som den legitime form for styre med Sharialoven som den "dømmende magt". Derfor er ideologien Islamisme fremmed overfor begreber som demokrati, ytringsfrihed, sekularisme og frihed, som den anser for værende menneskeskabt.

Fællestrækket for alle disse betegnelser er reduktionen af radikaliseringsproblematik til eksklusivt religiøse mekanismer, hvor man ikke tager hensyn til de socioøkonomiske, politiske og historiske aspekter. I medierne og i det offentlige rum har man ofte lagt ensidigt vægt på den teologiske del af problematikken. Man har forsøgt at føre alle problemerne tilbage til teologiske spekulationer, som stadig ikke har kunnet give os nogen svar på, hvorfor islamismen er opstået, og hvorfor de er så meget imod Vesten, hvorfor de har så meget indflydelse, og endelig hvorfor de har så meget held med at tiltrække unge. Derimod har disse teologiske spekulationer været med til at give antimuslimske og antiislamiske grupper, individer, organisationer og politiske partier med egne dagsordner muligheden for at angribe Islam og muslimer. Blandt nogle af dem kan nævnes SIAD (Stop islamiseringen af Danmark), Krarup og Langballes "Tidehverv", Eurabia og Trykkefrihedsselskabet, som i 2004 blev oprettet af Lars Hedegaard, som for øvrigt blev forsøgt dræbt. Således har de bidraget til at sætte radikaliseringsprocessen yderligere i vejret, og gjort integrationsproblematikken mere vanskelig at løse. De har gjort det svært for helt almindelige muslimer, som prøver at passe deres arbejde og generelt få et normalt liv til at fungere i lande, hvor de på mange måder føler sig fremmede og marginaliserede.

Hvorfor islamisterne kom til magten

Denne artikels formål er, at give et bud på, hvad der i sin tid førte islamisterne til magten. Iran er derfor i fokus, det

var nemlig her, i året 1979, at islamisterne for første gang kom til magten.

Mohammed Mosaddeq (1882-1967) var den demokratisk valgte premierminister i Iran fra 1951 til 1953, hvor han blev fjernet ved et vestligt faciliteret statskup.

Siden den konstitutionelle revolution i Iran fra 1905 til 1911 har der været to modsatrettede kræfter på spil. Den ene har et blik rettet mod fortiden med Islam og Sharia for øje, og den anden har, som sit forbillede, Europa og Den Franske Revolution med ideer, såsom sekularisme, frihed, lighed, menneskerettigheder og demokrati. Samtidig med de interne problemer i Iran på den tid, var der stormagter (Rusland og England), som hver især besatte Iran, når de følte at deres interesser var i fare. For England var det specielt pga. opdagelsen af olie i det sydlige Iran. Det var faktisk de to lande, som var direkte medvirkende til, at den

konstitutionelle revolution mislykkedes. Derfor er det ikke helt forkert at sige, at specielt Vesten og Rusland i de sidste 200 år har haft en meget negativ effekt på Iran og har fungeret som en begrænsende faktor for landets naturlige udvikling mod demokrati, frihed og sekularisme.

Situationen i Iran vedblev med at være kaotisk indtil Reza Khan i 1921 lavede et kup og i 1925 erklærede sig selv som Shah. Nogle har senere argumenteret for, at Reza Shah på det tidspunkt var det bedste svar på Irans problemer. Dette kan diskuteres. Mohammad Mossadegh (som kom til at spille en vigtig rolle i 1950'erne ved at nationalisere Irans olie) foreslog, at Reza Khan i stedet valgte at blive premierminister. Dette førte til, at han blev sat under husarrest og ikke vendte tilbage til politik, før Reza Shah i 1941 måtte abdicere, fordi han førte en politik som var imod Englands interesser. Nogle har argumenteret for, at Irans fremtid ville have set lysere ud, hvis Reza Shah blev siddende på magten.

I 1940'erne var der fra iranernes side en utilfredshed med englændernes og russernes tilstedeværelse i landet. Iran havde endnu ikke opnået uafhængighed, frihed og demokrati, befolkningen var stadig fattig, og de følte at de ikke var herre i eget hus.

Irans demokrati

I 1949 blev Den Nationale Front oprettet af Mossadegh med hjælp fra nogle andre. På dette tidspunkt var Tudeh-partiet (Irans kommunistparti) den vigtigste opposition til Shahen/kongen. Men fra 1949 blev Den Nationale Front som var en paraplyorganisation, der rummede mange forskellige individer og partier en vigtig højtaler for befolkningen. Mossadegh ønskede at demokratisere Iran. Han ønskede ligesom i Danmark et konstitutionelt monarki. Han sagde flere gange i sine taler, at "The Shah must reign and not rule". Han ville altså fortsætte den kamp, som konstitutionalisterne var

mislykkedes med.

I 1951 blev Mossadegh valgt som premierminister og valgte som noget af det første at nationalisere Irans olie. Det var ikke i Englands interesse, at den iranske olie blev nationaliseret. De kunne ikke acceptere, at Iran skulle få kontrol over sin egen olie. De var også bange for, hvad det ville have af konsekvenser for andre olieproducerende lande. I 1970'erne havde alle olieproducerende lande nationaliseret deres olie, så Mossadeghs fejl var, at han var 20 år forud. England trak USA ind i konflikten, og fordi USA heller ikke var glad for at Iran skulle nationalisere sin olieindustri, valgte de sammen at vælte Mossadeghs regering i 1953. Tudehpartiet blev voldsomt undertrykt efter kuppet. Iranerne følte nu, at en mørk skygge havde væltet frem over Iran og den iranske befolkning. Nu blev hadet mod Vesten endnu større. Et had som islamisterne senere var dygtige til at udnytte. Iranerne havde fået nok af udenlandsk indblanding i Irans politiske anliggender.

Fra venstre Varoujan, Dariush og Shahyar Ghanbari.
Sammen med Iraj Jannatie Attaei, Farid Zoland og Ardalan Sarfaraz kom de til, at spille en stor rolle i musikkens verden i 1970'erne, og helt op til i dag.

De havde allerede i det 19. århundrede og specielt under den Konstitutionelle Revolution oplevet, hvor negative effekter udenlandske kræfter havde på landet, og deres slogans imod imperialismen blev således mere radikale efter kuppet. Slogans som "Død over USA", "Død over imperialismen", "Længe leve frihed og uafhængighed", "Død over reaktionære", som kunne høres under revolutionen i 1979 kan føres tilbage til kuppet i 1953, som slukkede alle forhåbningerne om et frit, sekulært og

demokratisk Iran.

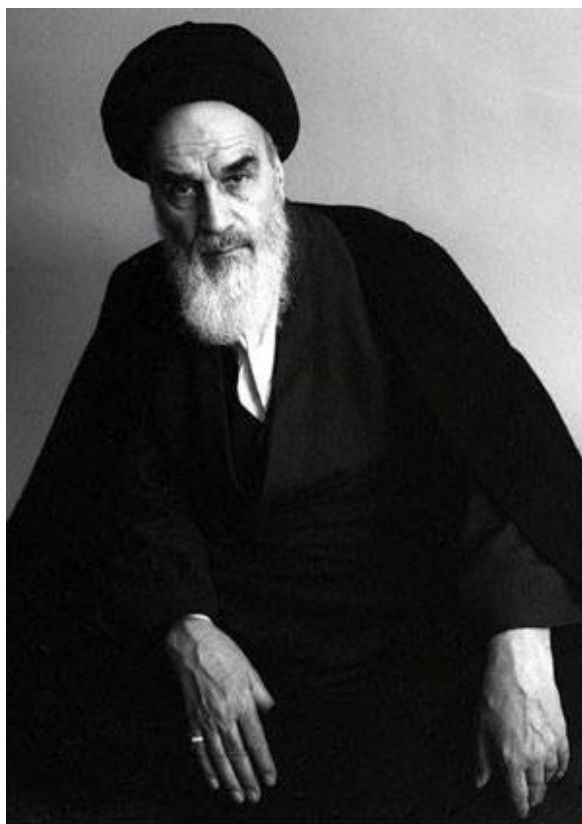
Den følelse af afmagt, træthed og desillusion overfor imperialismens effekt kommer bl.a. til udtryk gennem en sang på ca. 9 min. under titlen "Booye khoobe gandom" (Den gode duft af hvede (hør sangen [her](#)) fra 1970'erne. Sangeren Dariush fik en fængselsstraf på 9 måneder for sangen. Poeten Shahyar Ghanbari fik en fængselsstraf på et par uger, mens sangskriveren og komponisten Varoujan slap for en fængselsstraf. Den samme afmagt, træthed og desillusion overfor diktatur og imperialismen kan udover musikken ses i litteraturen og andre kunstneriske udtryksformer.

Den islamiske reaktion i Iran

Efter undertrykkelsen af nationalistiske og socialistiske bevægelser blev der kun en bevægelse tilbage, og det var den islamistiske. Fra 1961 blev den politiske diskurs i landet religiøs, hvor Befrielsesbevægelsen under ledelse af Mehdi Bazargan og med hjælp fra Ayatollah Taleghani blev stiftet. Ayatollah Taleghani var en muslimsk reformer og demokrat, som havde støttet Mossadegh. Dog var det først fra 1963, at vi kan tale om en islamistisk diskurs, og den fortsatte helt frem til revolutionen, hvor islamisterne kom til magten under ledelse af Ayatollah Khomeini. Mohammad Reza Shah Pahlavi bidrog en del til denne diskurs' holdbarhed, som i 1979 kulminerede i Den islamiske revolution.

Revolutionen var grusom og reaktionær. De grusomheder, som iranerne og nogle ikke-iranere har oplevet er en lang smertefuld historie. Alt fra stening til afhugning af hænder og fødder, mord på intellektuelle i og udenfor Iran, forfattere, journalister, hængning af mænd og kvinder, nogle af dem under 16 år. Revolutionen forvandlede sig til terrorisme, og terrorismen bredte sig ud over hele verden; fra Saudi-Arabien og Kuwait til Argentina. Den førte til grundlæggelsen af en shiitisk terror-organisation, Hezbollah, i Libanon. De iranske islamisters triumf gav andre

islamistiske grupper blod på tanden og fik dem til at tro på, at etablerede regimer, selv de stærkeste, ikke var uovervindelige.

Ayatollah Seyyid Ruhollah Khomeini (1902-1989) var en iransk shia-muslimsk lærd og den politiske og åndelige leder af den iranske revolution som væltede den sidste shah Mohammad Reza Pahlavi.

Vestens indblanding igen, pga. frygten for kommunisterne, og med den overbevisning at Shah Mohammad Reza Pahlavi ikke havde en fremtid i Iran, hentede Ayatollah Khomeini fra Najaf (Irak) og satte ham under et æbletræ i Nawfal-Chateau (Frankrig), hvor vi i dag er ved at "plukke de store og saftige æbler fra træet". Den amerikanske præsident, Jimmy Carter, havde aldrig forestillet sig, at denne Ayatollah ville ende med at tage 54 amerikanske diplomater som gidsler i 444 dage efter

revolutionen i 1979, fire år efter dræbe over 300 amerikanske og libanesiske borgere i Beirut med bomber, slå mindst 2000 vestlige soldater ihjel efter invasionen af Irak i 2003, lave den amerikanske ambassade om til et spionhus, skabe uroligheder i Afghanistan, og i hans islamiske centre hjernevaske hundredvis af iranske, pakistanske og arabiske unge, således at de glemte alt om den barmhjertige Gud og i stedet blev forvandlet til dræbermaskiner. Helmut Schmidt havde ligeledes ikke forestillet sig at titusinder ville blive dræbt i Tyskland, for ikke at nævne fatwaen som Ayatollah Khomeini udstedte over forfatteren Salman Rushdie pga. udgivelsen af bogen "De sataniske vers", og meget mere. "The evil that men do lives after them", skrev Shakespeare engang, som en slags påmindelse om aldrig at glemme historien.

Denne artikel har kun givet et overblik over nogle vigtige begivenheder i Irans historie. Begivenheder, som var afgørende for islamisternes magtovertagelse i 1979. Et Iran som på mindre end 100 år oplevede to revolutioner og to kup. Det er således ikke historien, men en historie formidlet på 1763 ord.